

debatt@klassekampen.no

KRONIKK
& DEBATTVer med i
dugnaden!KORONA-
DUGNAD

Torill Selsvold Nyborg

Vi skal stå saman, ikkje med klemmar og fysisk kontakt, men ved å halda avstand. Det er no vi skal gjera det vi kan for å unngå å setja oss sjølv eller andre i fare for å bli smitta av koronaviruset.

I Norge er vi gode på dugnad. Og det har aldri tidlegare vore viktigare å mobilisera den gode dugnadsanda som finst i kvar og ein av oss.

Bli med i dugnaden ved å ringa ein gamal venn, nabo eller slektning. Når besøk ikkje er moegeleg, er det viktigare enn nokon gong å visa omsorg og omtanke for kvarandre.

Bli med i den nasjonale dugnaden ved å følgja råd og pålegg frå myndighetene. Respekter karantenen, ver nøye med hygiene og ikkje føreta unødverdige reiser. Tiltaka myndighetene har sett i verk, er gjort for å beskytta samfunnet og sårbare menneske for smitte. Om du ikkje er bekymra sjølv, så tenk på alle dei som er det.

Bli med i dugnaden ved å stilla opp. Vi skal ta vare på kvarandre i ei tid som dette. Det kan vi gjera på mange måtar. Vi kan tilby oss å handla inn mat for andre og hjelpa med andre praktiske tenester. Vi kan vera rolege og trygge medmenneske i møte med dei som er urolege.

Bli med i dugnaden ved å tenka på dei som kjem etter deg i køen. Når du går i butikken, må du hugsa at Noreg er eit velfungerande land med god infrastruktur. Fortvil ikkje om det vert tomt i hyllene, for det vert mest sannsynleg påfyll i morgon.

Bli med i dugnaden ved å ta omsyn til helsepersonell. Helse- og omsorgsarbeidarane gjer ein livsviktig innsats i desse dagar. La dei få utføra arbeidet sitt utan å risikera smitte frå andre.

I ein kvardag som kan opplevast meir usikker og kaotisk, er det umåteleg viktig at vi visar omsorg og omtanke for kvarandre. No er tida her for å visa at vi bryr oss om kvarandre, og at vi er villige til å stilla opp og hjelpa til.

Torill Selsvold Nyborg,
stortingsrepresentant for KrF
selsvold@gmail.com

Da vi ga fra oss kontrollen

LEGEMIDDEL-
FORSYNING

Astor Reigstad

I disse koronatider har det vært reist spørsmål om vi i Norge har en sikker forsyning av legemidler. For eksempel pnevmonokkvasine, som kan være av betydning under den nåværende pandemien, kan ikke skaffes fra apotekene før i mai eller juni.

I et intervju i Aftenposten 14. mars sier direktøren i Statens legemiddelverk Audun Håga at det er veldig vanskelig å få oversikt over det internasjonale markedet for medisiner. Ifølge en rapport fra Helsedirektoratet sommeren 2019 påpekes det at «forsyningskjeden er blitt kompleks og uoversiktlig for flere legemidler ved at virkestoff produseres i et land, mellomproduktet i et annet land og sluttproduktet i et tredje land, og frigivelse av legemiddelet for salg kan foregå i enda et annet land». Det er få områder som er mer globaliserte enn legemidler.

I 1994 ga myndighetene i Norge fra seg et viktig instrument for å gi befolkningen en sikker og god legemiddelforsyning. Statsmonopolet Norsk Medisinaldepot (NMD) ble avviklet fordi en slik organisering av engros-handelen med medisiner ikke var forenlig med EØS-avtalen. **NMD ble besluttet opprettet av Stortinget i 1953 og var fullt operativt i 1957.** Før den tid leverte flere grossister medisiner, droger og andre varer til apotekene. Det var betydelig politisk strid om opprettelsen av NMD, og den fortsatte i årene etterpå. Prosjektet var Arbeiderpartiets, men det fikk også halv hjertet støtte fra mel-

EU-TILPASNING: Avviklingen av mono-polet til Norsk Medisinaldepot har gjort forsyningen til norske apoteker mer komplisert og uoversiktlig, skriver forfatteren. **FOTO: GORM KALLESTAD, NTB SCANPIX**

lompartiene. Høyre hadde en inngrodd motvilje mot statsbedrifter, inklusive opprettelsen av NMD. Denne motviljen ga seg ikke på tross av at NMD viste seg å bli et meget godt innslag i norsk medisinalforvaltning.

Ved monopolisert innkjøp av medisiner var Norge en stor innkjøper sammenlignet private enkeltgrossister; medisinske myndigheter kunne bestemme hvor stor

NMD ble etter hvert en viktig brikke når det gjaldt riktig bruk av medisiner (farmakoterapi) og statistikk, og mono-polet greide godt å følge med i den rivende medisinske utvikling som fant sted i den perioden det fikk lov å virke.

EØS ble spikeren i likkista for NMD. Det hevdes at Norge fikk valget mellom å beholde Vinmonopolets butikker (detaljsalget) eller Norsk Medisinaldepot. Vinmonopolet gikk av med

seieren. **For vinelskere var ikke dette noe dårlig valg,** for butikkene til det gjenværende statsmonopolet er nå spredd over det ganske land, har større utvalg enn de fleste butikker i utlandet og

kan skaffe toppviner overalt i løpet av et par dager. **For norsk legemiddelforsyning var valget dårlig.** Aversjonen mot statsbedrifter var fortsatt stor i Høyre, og under forskjellige behandlinger av NMD i Stortinget fra starten til ut i 1980-årene reiste derfor Høyre krav om å avvikle NMD selv om partiet ikke hadde noe å utsette på driften. «Landsmoderen» Gro Harlem Brundtland var arkitekten bak flere EU-tilpasninger på denne tiden.

Det er et paradoks at en person som selv er lege, hvis politikerfar hadde vært med å kjempe for å få NMD opprettet, og som selv ble sjef for Verdens helseorganisasjon, var den som kom til å oppfylle Høyres drøm om nedleggelse av Norsk Medisinaldepot.

Astor Reigstad,
pensjonert overlege
astorr@online.no

EØS ble spikeren i
likkista for Norsk
Medisinaldepot.

lagerbeholdningen skulle være, og det kunne fastsettes maksimal leveringstid til apotekene. Med filialer i Bergen, Trondheim og Harstad ble distribusjonen av medisiner desentralisert.

Hensynet til velgerne tilsier felles valg

KIRKEVALGET

Karl Øyvind Jordell

Pressesjef Jens Brun-Pedersen i Human-Etisk Forbund har 9. mars kommentert min kronikk fra 3. mars. Han har ikke helt fått tak i mitt anliggende når han skriver at jeg ønsker å «hindre de konservative å få mer makt over Den norske kirke». Det jeg skrev, var at når statsråd Ropstad nå legger opp til en ny debatt i kirken om når og hvor kirkevalget skal finne sted, vil det «medføre at konservative grupper innen kirken, som ønsker minst mulig innflytelse fra velgerne, vil søke å styrke sin posisjon». Jeg er opptatt av velgerne, eller som Klasse-

kampen fremhevet i sin ingress: Endringen «vil svekke innflytelsen til det jevne medlem i Kirken».

Sakens kjerne er at to prinsipper støter mot hverandre: at kirken selv skal fastlegge sine ordninger, og ønsket om høy valgdeltagelse. Det siste er noe alle politikere er for, hva angår offentlige valg. Det særegne i denne saken er imidlertid at det i kirken finnes aktører som ikke ønsker høy valgdeltagelse. Det ble klart sagt av Misjons-sambandets Ottosen forut for forrige valg, og som redegjort for i kronikken har man fra konservativt hold søkt å dempe velgerne innflytelse, ved hjelp av flere spesielle regler. Ropstad og nå også Brun-Pedersen viser begge til biskopen i Bjørgvin som en

som støtter deres syn, men han er altså en av dem som mest aktivt har arbeidet for ordninger med begrenset velgerinnflytelse. Brun-Pedersen viser også til professor Egil Morland, som sies å ha hevdet at samtidig kirkevalg og offentlig valg «neppe vil stå seg mot bestemmelse i internasjonale konvensjoner».

Jeg vil advare mot å bruke Morland som sannhetsvitne hva angår valg, selv om han sies å være professor både i teologi, religion og filosofi – ved forrige kirkevalg hørte han til det knappe flertall som tillot at valglisten til kirkevalget fikk endre navn lenge etter at fristen for den slags hadde gått ut.

Det forunder meg at statsråd Ropstad og vel også regjeringspartiene med åpne

øyne går inn for omkamp, etter at ordningen med felles valg bare har vært i bruk ved et par valg, og valgdeltagelsen har sunket. Prinsipper er viktige, men praktiske konsekvenser av prinsipper er også av betydning. Jeg ville anta at valgdeltagelsen vil synke til under ti prosent dersom valgene skilles.

Som det viktigste forstyrrende element hevder Brun-Pedersen at «kirkevalgets skilting og merking har dekket over eller forstyrrer merkingen til det ordinære valget». Det kunne være interessant å få vite hvor mange steder kirken har lyktes med å dekke over merkingen.

Karl Øyvind Jordell,
professor emeritus,
Universitetet i Oslo
k.o.jordell@iped.uio.no